

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЗМІСТУ І МЕТОДІВ НАВЧАННЯ
ЦЕНТРАЛЬНА ОСВІТЯНСЬКА БІБЛІОТЕКА

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

РЕКОМЕНДАЦІЙНИЙ БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

ВИПУСК I

КИЇВ

Віпол

1999

ББК 91.9:74

С91

Цей випуск започатковує видання покажчика „Сучасні освітні технології”, в якому увазі читача пропонуються книги та статті з періодичних видань України та Росії, що були надруковані упродовж 1982 –1998 років.

Покажчик стане у пригоді працівникам бібліотек освітянської галузі, вчителям, викладачам вищих учбових закладів I–IV рівнів акредитації, аспірантам, науковцям, усім причетним до освітянської справи.

Укладачі:

Букшина Тамара Федотівна, *головний бібліограф ЦОБ*

Черняєва Галина Костянтинівна, *головний бібліограф ЦОБ*

Відповідальна за випуск

**Рогова Павла Іванівна, директор Центральної освітянської бібліотеки ІЗМН
Міністерства освіти України**

Рецензент

Даниленко Лідія Іванівна, зав. лаб. впровадження пед. інновацій Ін-ту педагогіки АПН України, канд. пед. наук

Висловлюємо щирю подяку

Голові „Фонду допомоги українським бібліотекам”

Степану Дмитровичу Олійнику (США)

за надання коштів для видання покажчика

© Центральна освітянська бібліотека, 1999

ВСТУП

Державна національна програма „Освіта” („Україна ХХІ століття”) акцентує увагу на вирішенні пріоритетного завдання освітянської галузі – „створенні життєздатної системи безперервного навчання і виховання для досягнення високих освітніх рівнів, забезпечення можливостей постійного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності нації”.

Це вимагає від педагогічної науки переосмислення та дослідження цілого ряду педагогічних проблем.

Зокрема, ні наука, ні школа до сьогодні не надавали необхідної уваги технології педагогічної праці, хоча професійна культура вчителя – це, перш за все, культура технологічна.

З чим же пов'язаний всезростаючий інтерес до педагогічних технологій?

По-перше, це необхідність впровадити в педагогіку системно-діяльний підхід. По-друге, потреба реалізувати особистісно-орієнтоване навчання. По-третє, можливість вилучити з навчання малоефективні вербальні способи передачі знань. І, нарешті, мотивувати проектування технологічного ланцюжка процедур, прийомів, форм взаємодії учителя і учнів, які дають гарантії освітнім результатам і знижують негативні наслідки роботи низькокваліфікованих педагогів.

Поняття „технологія” володіє регулятивним впливом, який полягає в тому, що спонукає вчених і практиків: 1) знаходити основи результативної навчальної діяльності; 2) будувати її на інтенсивній, тобто максимально науковій, а не на екстенсивній (що веде до невиправданої витрати сил, часу, ресурсів) основі; 3) мобілізувати кращі досягнення науки, які забезпечать потрібний результат; 4) спиратись на прогнозування і проектування, ліквідувати ймовірність корекцій під час навчального процесу; 5) найбільшою мірою інформатизувати навчання та автоматизувати рутинні операції тощо.

Технологічність стає сьогодні домінуючою характеристикою діяльності вчителя, означає перехід на якісно новий щабель ефективності, оптимальності, наукомістськості освітнього процесу.

В теорії та практиці роботи школи існує багато варіантів учбово-виховного процесу. Кожен автор і виконавець привносить до нього щось своє, індивідуальне, в зв'язку з чим говорять, що кожна конкретна технологія є авторською. Однак, більшість технологій за своєю метою, змістом, застосувальними методами і засобами мають достатньо багато схожого і за цими загальними ознаками можуть бути об'єднані у декілька узагальнених груп.

Виділяються такі групи педагогічних технологій:

- за рівнем застосування;
- за філософською основою;
- за ведучим фактором психічного розвитку;
- за концепцією засвоєння;
- за орієнтацією на особистісні структури;
- за характером змісту і структури;
- за організаційними формами;

- за типом управління пізнавальною діяльністю;
- за підходом до дитини;
- за переважаючим (домінуючим) методом;
- за напрямом модернізації існуючої традиційної системи;
- за категорією тих, хто навчається.

В даному покажчику представлено літературу про інноваційні педагогічні технології, кожна з яких може бути віднесена до якоїсь вищеназваної групи. Однак, користуючись виданням: Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. – М.: Нар. образование, 1998. –256 с., укладачі покажчика згрупували матеріал за наступними розділами:

I розділ „Інноваційні педагогічні технології – ефективний шлях вдосконалення і розвитку навчально-виховного процесу”.

II розділ „Педагогічні технології на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу”.

III розділ „Педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів”.

IV розділ „Педагогічні технології на основі ефективності управління та організації навчального процесу”.

V розділ „Педагогічні технології на основі дидактичного вдосконалення та реконструювання матеріалу”.

VI розділ „Педагогічні технології по окремих предметах”.

VII розділ „Альтернативні технології”.

VIII розділ „Природовідповідні технології”.

IX розділ „Технології розвиваючого навчання”.

X розділ „Педагогічні технології авторських шкіл”.

Перший випуск покажчика „Сучасні освітні технології” вміщує книги та статті з періодичних видань, в основному, за період з 1982 по 1998 рік включно. Матеріали в кожному розділі подані за алфавітом прізвищ авторів та назв.

Сподіваємось, що покажчик літератури заслуговує на увагу й стане у пригоді всім освітянам, які прагнуть до творчості в навчально-виховному процесі.

І РОЗДІЛ

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ЕФЕКТИВНИЙ ШЛЯХ ВДОСКОНАЛЕННЯ І РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

В першому розділі представлена література, що загалом розкриває спектр сучасних інноваційних технологій, ідей, напрямів, дає наукове обґрунтування поняття педагогічної технології, висвітлює його складність і багатогранність, пропонує методологічну основу освітніх технологій, показує значення їх впровадження у сучасний навчально-виховний процес.

- ◆ Ангеловски К. Учителя и инновации: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1991. – 158 с.
- ◆ Бабанский Ю.К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса: Метод. основы. – М.: Просвещение, 1982. – 198 с.
- ◆ Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – М.: Педагогика, 1989. – 192 с.
- ◆ Білик Н.І. Творчий учитель і інноваційні курси: протиборство або співробітництво // Педагогічна практика та філософія освіти. – Полтава, 1997. – С. 30-31.
- ◆ Бондаренко Н.В. Новые технологии в управлении учебным процессом // Информатика и образование. – 1996. – №6. – С. 99-104.
- ◆ Булин-Соколова Е.И. Институт новых технологий образования. Философия и практика // Информатика и образование. – 1998. – №2. – С. 19-23.
- ◆ Гаврилюк О. Нові технології навчання – ефективний шлях забезпечення високої кваліфікації спеціалістів // Рід. шк. – 1998. – №6. – С. 68-71.
- ◆ Гольдин А. Парадигмы свободы и современные образовательные технологии // Нар. образование. – 1997. – №8. – С. 38-40.
- ◆ Гузеев В.В. Образовательная технология: от приема до философии. – М.: Сентябрь, 1996. – 112 с. – (Б-ка журн. «Директор шк.»; Вып. 4).
- ◆ Гузиревич О.Е. Як створити інноваційний навчальний заклад // Школа життєтворчості особистості: Наук-метод. зб. – К., 1995. – С. 300-302.
- ◆ Джулай Л.І., Козловська І.М. Інтегративний підхід до використання методів навчання при впровадженні нових

технологій // Педагогічна практика та філософія освіти. – Полтава, 1997. – С. 55.

- ◆ Дубровський В. Наш підхід – і творчий і сучасний... // Освіта. – 1998. – №48. – С. 3.
- ◆ Загрекова Л. Основы педагогических технологий // Высш. образование в России. – 1997. – №4. – С. 97-98.
- ◆ Зязюн І. Освітні технології у вимірах педагогічної рефлексії // Світло. – 1996. – №1. – С. 4.
- ◆ Іванченко А.В. Підготовка учителя до побудови педагогічної технології та її впровадження у навчальний процес // Психолого-педагогічні основи професійної підготовки вчителя. Т. 1, ч. 1. – Житомир, 1993. – С. 19-20.
- ◆ Кларин М.В. Инновации в обучении. Метафоры и модели: Анализ зарубеж. опыта. – М.: Наука, 1997. – 223 с.
- ◆ Кларин М.В. Педагогическая технология в учебном процессе: Анализ зарубеж. опыта). – М.: Знание, 1989. – 80 с. – (Новое в жизни, науке, технике. Сер. «Педагогика и психология»; №6).
- ◆ Курочкина Л.Д Новые технологии обучения // Нач. шк. – 1993. – №2. – С. 6-8.
- ◆ Мазур П. Нові педагогічні технології: Поняття і сутність // Джерела. – 1998. – №1. – С. 5-9.
- ◆ Макрідіна Л. Сучасні технології навчання. Формування творч. особистості // Рід. шк. – 1997. – №6. – С. 46-48.
- ◆ Митник О.Я., Шпак В.І. Народження нестандартного уроку. – К.: Перспектива, 1995. – 54 с. – (Наук.-практ. центр „Перспектива”. Сер. „Психологічні основи диференціації навчання в загальноосвітній школі”; №11).
- ◆ Назарова Т.С. Педагогические технологии: новый этап эволюции? // Педагогика. – 1997. – №3. – С. 20-27.
- ◆ Нечипоренко В.В. Інноваційний компас // Школа життєтворчості особистості: Наук.-метод. зб. – К., 1995. – С. 39-43.
- ◆ Нові педагогічні технології для учнів та вчителів // Шкіл. світ. – 1998. – №7. – С. 4.
- ◆ Новоселецький М.Ю., Поліщук О.І. Нові технології навчання і підготовча робота педагогічного колективу до їх впровадження // Директор шк. – 1998. – №11. – С. 7.
- ◆ Палтышев Н.Н. Педагогическая гармония: Учеб.-метод. пособие для учителей. – К.: Магистр, 1996. – 103с. :
- ◆ Педагогические технологии // Нар. образование. – 1997. – №9. – (Весь выпуск).
- ◆ Педагогічна технологія і шлях до нової школи // Психологічні аспекти гуманізації освіти: Кн. для вчителя. – К.: Рівне, 1996. – С. 95-100.

- ◆ Педагогічні інновації у сучасній школі. – К.: Освіта, 1994. – 88 с.
- ◆ Педагогічні технології: Навч. посіб. для вузів. – К.: „Укр. Енцикл.” ім. М.П. Бажана, 1995. – 253 с.
- ◆ Помиткін Е. „Освіта для життя”: інноваційні ідеї в педагогічній технології // Освіта. – 1998. – №51. – С. 6.
- ◆ Руссол В., Івасишин О. Проблеми педагогічної технології // Джерела: Наук-метод. вісн. – 1996. – №2 (берез.-квіт.). – С. 3-8.
- ◆ Садовский М., Семенов С. Новые технологии социально-педагогической работы // Нар. образование. – 1998. – №4. – С. 188-192.
- ◆ Самодрин А.П. Інновація = інтеграція + диференціація + ... , або Модель сучасної школи // Шкіл. світ. – 1997. – №8. – С. 3.
- ◆ Сбруєва А.А. Підготовка учителя до побудови педагогічної технології та її впровадження у навчальний процес // Психолого-педагогічні основи професійної підготовки вчителя. Т. 1, ч. 1. – Житомир, 1993. – С. 97-99.
- ◆ Свистунов С.В. Деякі питання становлення інноваційної освіти в Україні // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. – К., 1997. – Вип.21. – С. 19-24.
- ◆ Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: Учеб. пособие для вузов и ин-тов повышения квалификации. – М.: Нар. образование, 1998. – 255 с.
- ◆ Харисов Ф.Ф. Инновации в системе образования // Актуальные проблемы учебно-воспитательного прогресса в школах нового типа. – Казань, 1997. – С. 3.
- ◆ Хлебнікова Т.М. Оцінні знання в педагогічній технології // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: Зб. наук. праць. – Х., 1997. – Вип. 4. – С. 142-144.
- ◆ Чашанов М. Что такое педагогическая технология? // Шк. технологии. – 1996. – №3. – С. 8-12.
- ◆ Школа життєтворчості особистості: Наук-метод зб. – К., 1995. – 480 с.
- ◆ Школи нового типу України: досвід і проблеми: Зб. ст. / Наук-дослід. ін-т педагогіки України, Ліцей при Донец. держ. ун-ті. – Донецьк, 1992. – 200 с.
- ◆ Якименко С. Педагогічні технології та інноваційні процеси // Вересень. – 1996. – №1. – С. 42.

II РОЗДІЛ

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА ОСНОВІ ОСОБИСТІСНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ

Особистісно-орієнтовані технології являють собою втілення гуманістичної філософії, психології та педагогіки.

Їх мета – орієнтуючись на властивості особистості, її формування, її розвиток не по чимось замовленню, а у відповідності до природних здібностей, – виховувати цілеспрямовану особистість, яка прагне до максимальної реалізації своїх можливостей (самоактуалізації), яка відкрита для сприйняття нового досвіду, здатна на свідомий і відповідальний вибір у різноманітних життєвих ситуаціях.

Технології особистісної орієнтації намагаються віднайти методи і засоби навчання і виховання, які б якнайбільше відповідали індивідуальним особливостям кожної дитини. З цією метою беруться на озброєння методи психодіагностики, змінюються відносини і організація діяльності дітей, застосовуються різноманітні потужні засоби навчання (в тому числі комп'ютер), перебудовується зміст освіти. Зокрема, це – „Педагогіка співробітництва”, „Гуманно-особистісна технологія Ш. Амонашвілі”, „Система Ільїна: викладання літератури як предмета, що формує людину” та ін.

ПЕДАГОГІКА СПІВРОБІТНИЦТВА

- ◆ Абдыраимова Р.А. Педагогіка сотрудничества: «Учителя – родители» // Педагогіка толерантності. – 1997. – №1/2. – С. 82-85.
- ◆ Амонашвили Ш.А. Психологические основы педагогики сотрудничества: Кн. для учителя. – К.: Освіта, 1991. – 111 с.
- ◆ Аромштам М.С. Ребенок и взрослый в «педагогике переживания». – М.: Линка-Пресс, 1998. – 111с.
- ◆ Гришаєнко Н. Про педагогіку співробітництва і особистість учителя // Дивослово. – 1994. – №3. – С. 35-37.
- ◆ Довгаль Г. В дискуссии выигрывает побежденный: Уроки сотрудничества // Граждановедение. – 1998. – №19. – С. 3.
- ◆ Зайцев С. Не вместо, а вместе: Модель сбалансир. инициатив взрослого и ребенка // Директор шк. – 1996. – №4. – С. 60-72.
- ◆ Казаков В. Співпрацюємо з учнями // Рід. шк. – 1998. – №5. – С. 51.
- ◆ Калошин В.Ф. Педагогіка співробітництва – основа гуманізації навчально-виховного процесу // Пробл. освіти: Наук.-метод. зб. – К., 1995. – Вип. 2. – С. 98-104.
- ◆ Крупенин А.Л., Крохина И.М. Эффективный учитель: Практик. психология для педагогов. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1995. – 480 с.
- ◆ Любашенко О. Педагогіка співробітництва. Підвищення ефективності застосування методів педагогічного стимулювання // Світло. – 1997. – №3. – С. 42-44.

- ◆ Николин М.М. Співавтор уроку – учень: ще раз про педагогіку співробітництва // Укр. мова і л-ра в шк. – 1991. – №12. – С. 23-26.
- ◆ Педагогика сотрудничества // Первое сент. – 1996. – №103. – С. 2-3.
- ◆ Примеры технологии сотрудничества учителя и ученика. – Архангельск: Правда Севера, 1997. – 41 с.
- ◆ Сенько Ю.В. Учебный процесс: сотворчество педагога и учащегося // Педагогика. – 1997. – №3. – С. 40-45.
- ◆ Творча діяльність педколективів та учнів: (3 досвіду роботи шкіл Залізнич. р-ну м. Києва). – К., 1994. – 111 с.
- ◆ Хрулев Р.С. Ученик – соавтор урока // Все для учителя. – 1997. – №21/22. – С. 27-28.

ГУМАННО -ОСОБИСТІСНА ТЕХНОЛОГІЯ

Ш. А. АМОНАШВИЛІ

- ◆ Амонашвили Ш.А В школу – с шести лет. – М.: Педагогика, 1986. – 176 с.
- ◆ Амонашвили Ш.А. Воспитательная и общеобразовательная функции оценки учения школьников: Эксперимент.-пед. исслед. – М.: Педагогика, 1984. – 296 с.
- ◆ Амонашвили Ш. Границы детства // Первое сент. – 1996. – №8. – С. 2.
- ◆ Амонашвили Ш.А. Здравствуйте, дети!: Пособие для учителя. – М.: Просвещение, 1988. – 208 с.
- ◆ Амонашвили Ш.А. Как живете, дети?: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1991. – 175 с.
- ◆ Амонашвили Ш. Мы сможем научить ребенка только тогда, когда почувствуем его неповторимость // Первое сент. – 1997. – №3. – С. 1.
- ◆ Амонашвили Ш.А. Обучение. Оценка. Отметка. – М.: Знание, 1980. – 96 с. – (Новое в жизни, науке, технике. Сер. «Педагогика и психология»; №10).
- ◆ Амонашвили Ш. Отметка: Баба Яга или Добрая Фея?: [Ш. Амонашвили об отметке и оценке] // Искусство в шк. – 1994. – №4. – С. 3-6.
- ◆ Амонашвили Ш. Педагог – в первую очередь мыслитель // Первое сент. – 1997. – №107. – С. 2.
- ◆ Амонашвили Ш.А. Психологические основы сотрудничества: Кн. для учителя. – К.: Освіта, 1991. – 111 с.
- ◆ Амонашвили Ш.А. Размышления о гуманной педагогике. – М.: Изд. дом Ш. Амонашвили, 1996. – 496 с.

- ◆ Амонашвили Ш. Сам учитель есть школа // Упр. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №3. – С. 3.
- ◆ Амонашвили Ш.А. Школа жизни: Трактат о начал. ступени образования, основан. на принципах гуман.-личност. педагогики. – М.: Изд. дом Ш. Амонашвили, 1998. – 80 с.
- ◆ Амонашвили Ш. Школа жизни: Трактат о начал. ступени образования, основан. на принципах гуман.-личност. педагогики // Учит. газ. – 1996. – №15. – С. 10.
- ◆ Беляева И., Космина М. Откройте детям – они помогут вам стать учителем. Гуманная педагогика может превратить родительское собрание в семейный праздник, а урок математики – в день рождения... // Первое сент. – 1998. – №23. – С. 4. – (Семинары Ш. Амонашвили).
- ◆ «Ибо только отдавая, мы получаем»: Беседа с Шалвой Амонашвили // Пед. вести. – 1998. – №4. – С. 10.
- ◆ Издательский дом Шалвы Амонашвили // Пед. калейдоскоп. – 1996. – №37. – С. 8. – [Антол. гуман. педагогики].
- ◆ Наблюдая за играми детей: Семинар «Нач. шк.» Ш.А. Амонашвили // Пед. вести. – 1998. – №6. – С. 6.
- ◆ Педагогическая вселенная в вопросах и ответах: Новая кн. Шалвы Амонашвили // Первое сент. – 1996. – №35. – С. 2.
- ◆ Педагогическая гармония: Свод правил для учителя, сост. Шалвой Амонашвили // Первое сент. – 1996. – №37. – С. 2.
- ◆ Ребенок — равноправный сотрудник учителя: Семинар «Нач. шк.» Ш. Амонашвили // Пед. вести. – 1998. – №5. – С. 2.

***СИСТЕМА Є.М. ІЛЬІНА:
ВИКЛАДАННЯ ЛІТЕРАТУРИ, ЯК ПРЕДМЕТА,
ЩО ФОРМУЄ ЛЮДИНУ***

- ◆ Ильин Е. Герой нашего урока. – М.: Педагогика, 1991. – 288 с.
- ◆ Ильин Е. Искусство общения // Пед. поиск. – М., 1988. – С. 180-237.
- ◆ Ильин Е. Магия книги : В помощь учителю-гуманитарию // Пед. вестн. – 1995. – №3. – С. 7.
- ◆ Ильин Е. Магия книги: Введение ученика в структуру худож. текста // Пед. вестн. – 1995. – №4. – С. 7.
- ◆ Ильин Е. Магия книги: Рабочая формула учит. личности: Знаток–Артист–Врач // Пед. вестн. – 1995. – №5. – С. 7.
- ◆ Ильин Е. Магия книги: Я за веселую серьезность // Пед. вестн. – 1995. – №7. – С. 7.
- ◆ Ильин Е.Н. «Минувших дней итоги...». – Л.: Лениздат, 1991. – 124 с.

- ◆ Ильин Е.Н. Путь мученику. – М.: Просвещение, 1988. – 223 с.
- ◆ Ильин Е.Н., Мертенс С.В. Давайте соберемся: Новые возможности урока общения. – М.: Школа-Пресс, 1994. – 128 с.
- ◆ Пробуждение личности: Уроки Е.Н. Ильина // Рус. яз. и лит. в сред. учеб. заведениях УССР. – 1990. – №5. – С. 2.

ІІІ РОЗДІЛ

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА ОСНОВІ АКТИВІЗАЦІЇ ТА ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Принцип активності дитини у процесі навчання був і залишається одним з основних у дидактиці. Кожна технологія володіє засобами, які активізують та інтенсифікують діяльність учнів, але в деяких технологіях ці засоби складають головну ідею і основу ефективності результатів, що характеризуються високим рівнем мотивації, усвідомленою потребою в засвоєнні знань і умінь, результативністю і відповідністю соціальним нормам.

До таких технологій можна віднести ігрові технології, проблемне навчання, комунікативні технології, систему В.Ф. Шаталова та ін.

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ

- ◆ Алабина Р. Игра – веление времени: Дидакт. игры и игровые упражнения в процессе обучения // Нач. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №11. – С. 5-12.
- ◆ Борисов С. Четыре крыла мельницы: Описание многофункционал. творч. игры // Первое сент. – 1997. – №48. – С. 3-6.
- ◆ Волина В.В. Учимся, играя. – М.: Новая шк., 1994. – 448 с.
- ◆ Воронцова С. Учимся, играя: Об использовании игр на уроках // Нач. шк. («Первое сент.»). – 1995. – №44. – С. 2.
- ◆ Гриньова М.В. Гра як засіб удосконалення саморегуляції навчальних дій // Почат. шк. – 1990. – №4. – С. 19-22.
- ◆ Губанова О.В., Левкина И.С. Использование игровых приемов на уроках // Нач. шк. – 1997. – №6. – С. 36-37.
- ◆ Корякина Л.В. Игра как метод повторения // Нач. шк. – 1994. – №11. – С. 72-74.
- ◆ Лісова С.В., Тименко М.П. Рольові ігри як засіб формування культури праці учнів // Педагогіка і психологія. – 1996. – №2. – С. 122-126.
- ◆ Мещанова Г. Экспериментальный курс „Розвивальні ігри”: Посіб. для вчителів почат. шк. // Рід. шк. – 1996. – №8. – С. 31-48.

- ◆ Николаева И. Играть – это согласиться на перемены // Первое сент. – 1998. – №19. – С. 4.
- ◆ Носаченко І.М. Ігрові методи у навчальному процесі // Рід. шк. – 1992. – №1. – С. 72-74.
- ◆ Осадчук Р.І. Дидактичні ігри в навчальному процесі школи // Педагогіка і психологія. – 1996. – №4. – С. 102-110.
- ◆ Роль гри у навчанні й вихованні молодших школярів // Почат. шк. – 1997. – №6. – С. 39-45.
- ◆ Савина Т.А. Элементы игры на уроках // Нач. шк. – 1996. – №10. – С. 34-36.
- ◆ Савченко О. Барвистий клубок: Дивись, міркуй, відповідай: навчання і розваги. – К.: Бліц, 1996. – 112 с.
- ◆ Ульяницька Л.С. Ігрові проблемні ситуації // Почат. шк. – 1996. – №9. – С. 27-29.
- ◆ Щербань П. Дидактичні ігри у навчально-виховному процесі // Почат. шк. – 1997. – №9. – С. 18-20.
- ◆ Щуркова Н. Умеешь ли ты быть взрослым?: Играя, воспитываем // Пед. вестн. – 1995. – №4. – С. 2.
- ◆ Якиляшек В.Й. Вчимось, граючись: ігрові форми // Рід. шк. – 1993. – №6. – С. 47-49.
- ◆ Ярошенко Н.К. Игровые программы для младших школьников: Факультатив. занятия // Нач. шк. – 1997. – №2. – С. 67-68.

ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ

- ◆ Балл Г.О. Корисні праці з проблемного навчання // Рід. шк. – 1994. – №5. – С. 76-77.
- ◆ Гериш Т.В. Традиционное и проблемное обучение в педагогике и проблемы освоения инновационных методов // Сред. проф. образование. – 1998. – №3. – С. 39-43.
- ◆ Момот Л.Л. Проблемно-пошукові методи навчання в школі. –К.: Рад. шк., 1984. – 64 с.
- ◆ Татарникова Т.В. Элементы проблемного обучения в IX классе // Биология в шк. – 1995. – №2. – С. 21-22.
- ◆ Фурман А.В. Проблемні ситуації в навчанні: Кн. для вчителя. – К.: Рад. шк., 1991. – 102 с.
- ◆ Чайкина Е.В. Проблемное обучение: Из опыта работы // Биология («Первое сент.»). – 1994. – №40. – С. 8.
- ◆ Шибаева Л.В. Программы реабилитации школьников с несформированной учебной деятельностью. – М.: Рос. пед. агентство, 1996. – 163 с.

ТЕХНОЛОГІЯ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ НАВЧАННЯ

**НА ОСНОВЕ СХЕМНЫХ И ЗНАКОВИХ МОДЕЛЕЙ
УЧБОВОГО МАТЕРИАЛУ (В.Ф. ШАТАЛОВ)**

- ◆ В чем достоинство шаталовской методики? // Первое сент. – 1997. – №48. – С. 2.
- ◆ Винокур М.С. Использование идей В.Ф. Шаталова на уроках географии // География в shk. – 1987. – №6. – С. 22.
- ◆ Волковыский Р., Темкина А. Опорные конспекты и их роль в оптимизации процесса обучения // Физика («Первое сент.»). – 1994. – №34. – С. 1, 6.
- ◆ Гиршович Г. Непознанный Шаталов // Пед. калейдоскоп. –1997. – №18/19. – С. 8-9.
- ◆ Калошин В.Ф. Методика В.Ф. Шаталова и возможности ее использования в ВВУЗ: Учеб. пособие. – К: КВИАУЛ, 1989. –48 с.
- ◆ Калошин В.Ф. Разработка опорных сигналов. – К.: КВИАУ, 1989. – 52 с.
- ◆ Качарян В.Л. Метод Шаталова на уроках биологии // Биология в shk. – 1991. – №2. – С. 54.
- ◆ Меженко Ю.С. Принципы повторения в методической системе В.Ф. Шаталова // Рус. яз. и лит. в сред. учеб. заведениях СССР. – 1991. – №3. – С. 6.
- ◆ Мирошниченко Н.П. Преподавание истории древнего мира по системе В.Ф. Шаталова // Преподавание истории в shk. –1990. – №4. – С. 76-91.
- ◆ Паршаченко П. Таблицы-помощницы // Пед. калейдоскоп. – 1998. – №18. – С. 9.
- ◆ Руденко И. Шаталов В.Ф.: [Учитель-новатор та його методика] // Педагогіка толерантності. – 1998. – №1. – С. 27-28.
- ◆ Соловейчик И. Методика Шаталова продолжает жить // Математика («Первое сент.»). – 1997. – №21. – С. 1, 16.
- ◆ Шаталов В. В. Шаталов о своей системе: Из кн. В.Ф. Шаталова «Эксперимент продолжается» // Математика («Первое сент.»). – 1997. – №21. – С. 16.
- ◆ Шаталов В. Учитель не может не быть экспериментатором // Первое сент. – 1997. – №48. – С. 2.
- ◆ Шаталов В.Ф. Учить всех, учить каждого // Пед. поиск. – М.: Педагогика, 1990. – С. 143-210.
- ◆ Шаталов В.Ф. Эксперимент продолжается. – М.: Педагогика, 1989. – 336 с.
- ◆ Шаталов Виктор Федорович: За три с половиной часа можно отлично изучить годовой курс геометрии // Первое сент. – 1997. – №107. – С. 4.

IV РОЗДІЛ

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА ОСНОВІ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Педагогічна технологія як процес є керованою системою із запланованих результатами. Лише тоді можна говорити про достатній рівень управління навчальним процесом, коли внаслідок його застосування учні оволодівають знаннями і вміннями на рівні запланованих результатів.

Для підвищення ефективності управління та організації навчального процесу використовуються такі інноваційні педагогічні технології: перспективно-випереджальне навчання з використанням опорних схем при коментованому управлінні (технологія С.М. Лисенкової); технологія рівневої диференціації; технологія індивідуалізації навчання; технологія програмованого навчання (модульне навчання); колективний спосіб навчання (КСН) (технологія В.К. Дьяченка); групові технології навчання; комп'ютерні (нові інформаційні) технології навчання.

В даному розділі відображена література, яка значною мірою розкриває зміст цих технологій та їхнє застосування у практичній педагогічній діяльності.

ТЕХНОЛОГІЯ С.М. ЛИСЕНКОВОЇ: ПЕРСПЕКТИВНО-ВИПЕРЕДЖАЛЬНЕ НАВЧАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ОПОРНИХ СХЕМ ПРИ КОМЕНТОВАНОМУ УПРАВЛІННІ

- ◆ Дашковская О. Софья Лысенкова обеспечивает успех // Пед. калейдоскоп. – 1996. – №4. – С. 2.
- ◆ Лысенкова С. Когда легко учиться: О мастерстве проведения урока // Пед. поиск. – М.: Педагогика, 1988. – С. 50-88.
- ◆ Лысенкова С.Н. Методом опережающего обучения. – М.: Просвещение, 1988. – 193 с.
- ◆ Лысенкова С. Счастливые часов не наблюдают // Учиг. газ. – 1997. – №8. – С. 8.
- ◆ Лысенкова С. Трудную тему надо долго выращивать и придет время, когда даже самый слабый ребенок ответит успешно // Первое сент. – 1997. – №62. – С. 2.
- ◆ Лысенкова С. Учебник плюс... // Учит. газ. – 1997. – №49. – С. 8.
- ◆ Лысенкова С. Учить всех без отбора. Без отстающих. Без перегрузок // Первоекент. – 1997. – №41. – С. 3.
- ◆ Меєрович М., Шрагіна Л. Випереджальна педагогака: завдання і можливості // Директор шк. – 1997. – №5. – С. 2.
- ◆ Рыбина Л. Софья Николаевна Лысенкова: Время после уроков принадлежит ребенку // Первое сент. – 1997. – №107. – С. 3

ТЕХНОЛОГІЯ РІВНЕВОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ

- ◆ Ануфриенко Н. Новая «старая» технология. Уровневая дифференциация в обучении младших школьников // Нач. шк. – 1997. – №5. – С. 4,13-14.
- ◆ Герман Р. Степень свободы выбора: заметки о дифференцированном обучении // Директор. – 1995. – №5. – С. 74.
- ◆ Гриньова М., Герасименко В. Різномірівневі навчальні програми // Рід. шк. – 1996. – №3. – С. 69-70.
- ◆ Гришина Т. До джерел рівневої диференціації // Рід. шк. – 1995. – №7/8. – С. 25-29.
- ◆ Захарова Л. Задачи «берут» мозговым штурмом... // Учит. газ. – 1998. – №7. – С. 17.
- ◆ Ісак Н. Диференціація та індивідуалізація навчання // Дивослово. – 1998. – №3. – С. 45-49.
- ◆ Маринченко А., Гибенкова Н. Как помочь детям адаптироваться к жизни?: Из опыта создания разноуровн. учеб.-воспитат. системы обучения // Спорт в шк. («Первое сент.»). – 1997. – №20. – С. 10.
- ◆ Митник О.Я., Шпак В.І. Народження нестандартного уроку. – К.: Перспектива, 1995. – 54 с.
- ◆ Пинчик Т.Л., Лапенко М.И. Методика и технология обучения школьников разного уровня способностей: В помощь учителям, руководителям школ, методистам и студентам педвузов. – Севастополь, 1996. – 33 с.
- ◆ Попков В.А. Дифференцированное обучение и формирование профессиональной элиты // Педагогика. – 1998. – №1. – С. 40-45.
- ◆ Родионова О. Дифференцированное обучение // Учит. газ. – 1997. – №13. – С. 6.
- ◆ Самодрин А.П. Інновація = інтеграція + диференціація + ..., або Модель сучасної школи // Шкіл. світ. – 1997. – №8. – С. 3.
- ◆ Якиманская И. Дифференцированное обучение: «внешние» и «внутренние» формы // Директор. – 1995. – №3. – С. 39-45.
- ◆ Якиманская И.С. Психолого-педагогические приемы дифференцированного обучения // Сов. педагогика. – 1991. – №4. – С. 44-52.

ТЕХНОЛОГІЯ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ

- ◆ Гончаренко С., Володько В. Проблеми індивідуалізації процесу навчання // Педагогіка і психологія. – 1995. – №1. – С. 63-72.
- ◆ Ісак Н. Диференціація та індивідуалізація навчання // Дивослово. – 1998. – №3. – С. 45-49.

- ◆ Кленицкая И. Право на уникальность // Первое сент. – 1996. – №128. – С. 4.
- ◆ Лосевская Е. Школа без отстающих // Первое сент. – 1996. – №111. – С. 1-2.
- ◆ Макаров Ю. Технология индивидуального обучения: Дидакт. обеспечение // Пед. вестн. – 1994. – №№1-3, 5.
- ◆ Омеляненко Л. З досвіду роботи в класі підвищеної індивідуальної уваги // Почат. шк. – 1998. – №1. – С. 16.
- ◆ Совайленко В. Классно-индивидуальная система обучения // Пед. вестн. – 1995. – №7. – С. 2.
- ◆ Унт И.Э. Индивидуализация и дифференциация обучения. – М.: Педагогика, 1990. – 192 с.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОГРАМОВАНОГО НАВЧАННЯ (МОДУЛЬНЕ НАВЧАННЯ)

- ◆ Атаманчук П.С. та ін. Модульний підхід до організації процесу навчання фізики // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. – К., 1997. – Вип. 21. – С. 125-133.
- ◆ Вінярська Н. Науковий проект змістового модуля „Розвивальні ігри” в 6 класі // Рід. шк. – 1996. – №8. – С. 62.
- ◆ Голод О. Науковий проект змістового модуля з української мови. 6 кл. // Рід. шк. – 1996. – №8. – С. 69-72.
- ◆ Гриньова М.В. Впровадження модульного принципу навчання // Рід. шк. – 1994. – №5. – С. 50-51.
- ◆ Гуменюк О. Міні-модуль – прогресивна форма навчання // Рід. шк. – 1998. – №6. – С. 64-65.
- ◆ Жуковская Л., Латышев Ю. Что может модульный урок // Нар. образование. – 1994. – №8. – С. 55-56.
- ◆ Івасишин О. Модульне навчання // Джерела: Наук.-метод. вісн. – 1995. – №4. – С. 25-29.
- ◆ Кальф Т. Технологія створення сценарію навчального модуля // Рід. шк. – 1996. – №8. – С. 49-52.
- ◆ Картамишева Р.І. Навчання у школі модульного типу // Пед. скарбниця Донеччини. – 1995. – №2. – С. 16-18.
- ◆ Кобецький Р. та ін. Модульне навчання і рейтингова система оцінювання знань // Джерела: Наук.-метод. вісн. – 1995. – №4. – С. 38-44.
- ◆ Кривченко О. Міркуй глобально, дій локально: Міжнар. статус модул.-розвив. системи // Освіта. – 1998. – №39/40. – С. 7.
- ◆ Кутейников С.Е. Типы учебных элементов модульной программы // География в шк. – 1998. – №2. – С. 57-60.
- ◆ Мацюк В. Експериментальне об'єднання шкільних модулів // Освіта. – 1994. – №36/37. – С. 4.

- ◆ Мельник В.В. Наукове проектування навчального модуля // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 1. – С. 71-79.
- ◆ Модульная педагогическая технология // Пед. калейдоскоп. – 1996. – №17/18. – С. 16.
- ◆ Модульно-розвивальна система навчання: експериментальна практика // Світло. – 1997. – №1. – С. 16-25.
- ◆ Сенновский И.Б. Система управленческой деятельности учителя в модульной педагогической технологии // Шк. технологии. – 1997. – №2. – С.13-18.
- ◆ Ситнікова Н. Модульне навчання: на терезах пережитого та омріяного // Рід. шк. – 1995. – №7/8. – С. 20-22.
- ◆ Тихонова А.Е. Обучающие модули: способ построения // Биология в шк. – 1995. – №6. – С. 31.
- ◆ Фурман А. Модульно-розвивальне навчання – система педагогічних інновацій // Педагогіка і психологія. – 1995. – №3. – С. 97-116.
- ◆ Фурман А. Принцип модульності в освітній практиці: Два рівні втілення // Рід. шк. – 1995. – №7/8. – С. 22-25.
- ◆ Фурман А. Технологія створення граф-схем навчальних курсів у модульно-розвивальній системі // Рід. шк. – 1997. – №2. – С. 25-78.
- ◆ Фурман А., Гуменюк О. Модульно-розвивальне навчання: передумови, новації, впровадження // Освіта і упр. – 1997. – Т. 1, ч. 4. – С. 94-120.
- ◆ Шамова Т.И. Модульное обучение: сущность, технология // Биология в шк. – 1994. – №5. – С. 29-32.
- ◆ Щепанівська В.Ф. та ін. Технології модульного навчання в ПТУ // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. – К., 1995. – Вип. 15. – С. 50-53.

***КОЛЕКТИВНИЙ СПОСІБ НАВЧАННЯ (КСН)
(ТЕХНОЛОГІЯ В.К. ДЬЯЧЕНКА)***

- ◆ Артамонова Г.А, Сачкова В.Н. Коллективный способ обучения. – новая педагогическая технодлгия // Биология в шк. – 1995. – №6. – С. 25.
- ◆ Бочарова Н. Один в школе не воин: Об орг. коллектив. учеб. занятий // Нач. шк. – 1997. – №25. – С. 1-3.
- ◆ Дьяченко В.К. Коллективная и групповая формы организации обучения в школе // Нач. шк. – 1998. – №1. – С. 17-24.
- ◆ Дьяченко В.К. Коллективно-групповые способы обучения // Педагогика. – 1998. – №2. – С. 43-45.

- ◆ Дьяченко В. КСО – новая педагогическая технология – путь преодоления школьного кризиса // Пед. вестн. – 1996. – №9. – С. 3.
- ◆ Дьяченко В.К. Новая педагогическая технология в действии // Нар. образование. – 1994. – №4. – С. 54-61.
- ◆ Дьяченко В.К. Сотрудничество в обучении: О коллектив. способе учеб. работы: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1991. – 192 с.
- ◆ Дьяченко В. Учимся сама, учим других // Нар. образование. – 1997. – №8. – С. 41-44.
- ◆ Калинина О.Ф. Занятия по новой педагогической технологии // Математика в шк. – 1996. – №2. – С. 40-41.
- ◆ Морозова С. В шестом – КСО и «вертикаль» // Нар. образование. – 1998. – №3. – С. 125-127.
- ◆ Педагогическая технология профессора Дьяченко // Пед. вестн. – 1997. – №11. – С.3.
- ◆ Терегулов Ф.Ш. Некоторые соображения по поводу коллективного способа обучения // Нач. шк. – 1993. – №4. – С. 51-52.

ГРУПОВІ ТЕХНОЛОГІЇ

- ◆ Витковская И.М. Как организовать групповую учебную работу младших школьников // Нач. шк. – 1997. – №12. – С. 53-57.
- ◆ Гузеев В. «Метод проектов» как частный случай интегральной технологии обучения // Директор шк. – 1995. – №6. – С. 39-47.
- ◆ Гуленко В.В. Альтернатива классно-урочной системе // Социон. – 1998. – №1. – С. 47.
- ◆ Жердева М.В. Заботясь о повышении эффективности групповой и индивидуальной работы учащихся: Из опыта работы проведения урока-диалога, урока-заседания ученого совета // Відродження. – 1994. – №7. – С. 17-20.
- ◆ Западенская Т. Урок-панорама в малой группе // Част. шк. – 1996. – №2. – С.74-79.
- ◆ Радельчук Г.І. Організація групового навчання у комп'ютерному класі на основі формалізованих моделей // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. – К., 1996. – Вип. 17. – С. 82-85.
- ◆ Расулева М.А. Групповая форма работы как способ организации учебной деятельности младших школьников // Упр. шк. («Первое сент.»). – 1998. – №22. – С. 20-23 вкладыша.
- ◆ Смирнова Г.Е. Методы активного группового взаимодействия // Шк. технологии. – 1997. – №1. – С. 94-99.
- ◆ Совайленко В. Классно-индивидуальная система обучения // Пед. вестн. – 1995. – №7. – С. 2.

КОМП'ЮТЕРНІ (НОВІ ІНФОРМАЦІЙНІ) ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

- ◆ Великович Л.С. «Синица в руках» и информатизация образовательного процесса // Информатика («Первое сент.»). – 1998. – №2. – С. 4.
- ◆ Волбуєва Т.Б. Експеримент триває: інформатизація навчання // Рід. шк. – 1994. – №11. – С. 38-39.
- ◆ Дрождина Е. Возможности компьютерных технологий обучения // Нар. образование. – 1997. – №9. – С. 52-59.
- ◆ Єрмолаєва М.В. Проведення уроків з комп'ютерною підтримкою // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. – К., 1996. – Вип. 18. – С. 111-112.
- ◆ Информационные технологии в образовании // Учит. газ. – 1998. – №12. – С. 6-7.
- ◆ Каракозов С.Д. Дети и сети: Методика применения телекоммуникаций в учеб.-воспитат. процессе // Информатика («Первое сент.»). – 1995. – №8. – С. 4-5.
- ◆ Козлакова Г.О. та ін. Комп'ютерні навчальні програми з природничо-математичних наук для середньої школи // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. – К., 1995. – Вип. 14. – С. 126-130.
- ◆ Кравцова А.Ю. К вопросу о выработке школьной политики по внедрению информационных технологий // Информатика и образование. – 1997. – №8. – С. 81-83.
- ◆ Львов М., Співаковський О. Нові інформаційні технології і початкова освіта // Почат. шк. – 1997. – №4. – С. 48.
- ◆ Михайлин С.И. Применение компьютеров в учебном процессе школы-гимназии №102 // Актуальные проблемы учебно-воспитательного процесса в школах нового типа. – Казань, 1997. – С. 95-99.
- ◆ Нові інформаційні технології – в практику роботи школи // Директор шк. – 1998. – №13. – С. 5.
- ◆ Проект «подсолнух» – образ новой обучающей среды: Новые информ. технологии // Информатика и образование. – 1993. – №5. – С. 91.
- ◆ Семенов А. Обучальные игралки // Знание – сила. – 1998. – №1. – С. 97-99.
- ◆ Смирнов А. Автоматизированный комплекс преподавателя: Новые разработки в области информ. технологий обучения // Директор шк. – 1995. – №3. – С. 68-70.
- ◆ Смирнов А. Обратная сторона дисплея // Директор шк. – 1995. – №6. – С. 35-38.

- ◆ Ткачук В. Дидактичні можливості комп'ютерної техніки в удосконаленні технології навчання // Освітнянин. – 1997. – №5/7. – С. 45-47.
- ◆ Третяк О., Шевченко В. Комп'ютери і освіта: Ретроспектива і перспектива // Міжнар. освіта. – 1996. – №2. – С. 4-5.
- ◆ Удод О.А Дидактичні основи використання інформаційних технологій у викладанні гуманітарних курсів у системі довузівської підготовки // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. – К., 1996. – Вип. 18. – С. 18-24.
- ◆ Урок мови в класі інформатики: Навіщо це вчителю: Нові комп'ют. технології в навчанні // Освіта. – 1994. – №56/57. – С. 12.
- ◆ Ходякова Г. Застосування комп'ютерних моделей в процесі вивчення шкільних дисциплін // Вересень. – 1997. – №1. – С. 56-58.
- ◆ Шептун Ю. Система комп'ютерної підтримки навчального процесу: Шк. ментальності // Освіта. – 1997. – №59/60. – С. 12.
- ◆ Ярмаш А. Комп'ютер розкриває карти: аргументи народжуються з фактів: Нові комп'ют. технології в навчанні // Освіта. – 1995. – №1. – С. 12.

V РОЗДІЛ

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА ОСНОВІ ДИДАКТИЧНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ І РЕКОНСТРУЮВАННЯ МАТЕРІАЛУ

Сутність педагогічних технологій на основі дидактичного вдосконалення і реконструювання матеріалу, відображених у літературі даного розділу, полягає в реалізації таких принципів дидактичної системи знань, як принцип оптимального змісту (елементи знань з'єднані найкоротшим логічним зв'язком, кількість доведень мінімальна, максимум уваги приділяється головним, найбільш загальним і значимим відомостям і діям); принцип систематичності навчання (послідовність формування систем в індивідуальних знаннях учнів: частковопонятійних, внутрішньопродметних, міжпредметних і т.ін.); принцип раціональних методів оволодіння знаннями (за допомогою певної побудови викладу учбового матеріалу, використання спеціальних схем розумових дій та інших дидактичних прийомів навчити учнів умінню самостійно поповнювати свої знання, орієнтуватися в стрімкому потоці наукової і суспільної інформації); в комбінації розміщення учбових предметів, частин учбового матеріалу; в наступності, логічності взаємозв'язків, акцентах на змісті дидактичної системи знань.

В літературі цього розділу знайшли своє відображення такі педагогічні технології, як „Екологія та діалектика” (Л. Тарасов); „Діалог культур”

(С. Курганов, В. Біблер); „Укрупнення дидактичних одиниць – УДО”
(П. Ерднієв).

- ◆ Дегтярникова И.Н. Задачи на построение как укрупненная дидактическая единица // Математика в шк. – 1996. – №6. – С. 11-15.
- ◆ Захарова Н.М. Простые задачи в системе УДЕ // Нач. шк. – 1997. – №3. – С. 41-42.
- ◆ Курганов С. Дети научили меня меняться: [О Школе Диалога Культур] // Учит. газ. – 1995. – №2. – С. 11.
- ◆ Курганов С. Школа Диалога Культур : Эти стран. древ. греки // Нар. образование. – 1990. – №9/12; 1991. – №1/2.
- ◆ Мартынова О.А. Работа по системе УДЕ в 1–3 классах // Нач. шк. – 1997. – №3. – С. 38-41.
- ◆ Микерова Г. Технология УДЕ (Укрупнение Дидактических Единиц П.М. Эрдниева) на уроках русского языка // Пед. вестн. – 1997. – №2. – С. 11.
- ◆ Микерова Г. УДЕ на уроках русского языка в гимназии // Пед. вестн. – 1997. – №2. – С. 11.
- ◆ Морозов С. Без громких титулов и званий: Эксперимент. площадки: [Работа шк. по новой общеобразоват. прогр. Л.В. Тарасова «Экология и диалектика»] // Нар. образование. – 1995. – №6. – С. 30-34.
- ◆ Парфенова Г.К. Составление и решение уравнений: [Технология УДЕ] // Нач. шк. – 1997. – №3. – С. 42.
- ◆ VII Международная научно-практическая конференция по проблеме укрупнения дидактических единиц (УДЕ), состоявшаяся в октябре 1996 года (г. Элиста) // Пед. вестн. – 1996. – №11/12. – С. 2-3.
- ◆ Селеменев С.В., Ткаченко А.А. Школа «Диалога культур»: Что это? // Шк. технологии. – 1996. – №3. – С. 89-101.
- ◆ Тарасов Л.В. Модель школы «Экология и диалектика» // Шк. технологии. – 1997. – №1. – С. 55-70.
- ◆ Фокеева Л.Г. Работаю по системе УДЕ: Новые подходы в обучении // Нач. шк. – 1997. – №3. – С. 37-38.
- ◆ Целищева Н. Лев Тарасов и его модель «Экология и диалектика» // Нар. образование. – 1997. – №1. – С. 20-25.
- ◆ Эрдниева П., Эрдниев О. Технология УДЕ: [Обучение математике] // Нар. образование. – 1996. – №3. – С. 60-63.
- ◆ Эрдниева П., Эрдниев О. УДЕ – как условный рефлекс // Учит. газ. – 1998. – №3. – С.15.

- ◆ Эдниева П.М., Эрдниева О.П. Укрупнение дидактических единиц (УДЕ) как новая технология обучения математике // Нач. шк. – 1996. – №8. – С. 49-52.

VI РОЗДІЛ

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПО ОКРЕМИХ ПРЕДМЕТАХ

Дидактичні завдання конкретних навчальних предметів вирішуються за допомогою адекватних технологій навчання по окремих предметах, цілісність яких забезпечується систематичністю наукового змісту навчального предмета, а також дотриманням у навчально-виховному процесі критеріїв технологічності (концептуальності, системності, керованості, ефективності, відтворюваності).

Педагогічні технології по окремих предметах можуть бути як відособленими; самостійними, так і вбудованими в загальношкільну технологію, мати спільну з нею концептуальну частину.

До таких технологій належать, зокрема, технологія раннього й інтенсивного навчання грамоти (М.О.Зайцев); технологія поетапного вивчення фізики (М.М. Палтишев) та ін.

ТЕХНОЛОГІЯ РАНЬОГО Й ІНТЕНСИВНОГО НАВЧАННЯ ГРАМОТИ (М.О. ЗАЙЦЕВ)

- ◆ Егорова Л. Делаем кубики сами: [Как сделать игру-пособие «Кубики Зайцева»] // Пед. вестн. – 1996. – №11/12. – С. 11.
- ◆ Зайцев В.Н. Технология совершенствования учебных умений // Нач. шк. – 1997. – №5. – С. 85-90.
- ◆ Зайцев Н. Возвращение в детство: [Метод. система Николая Зайцева] // Нач. шк. («Первое сент.»). – 1994. – №13. – С. 7.
- ◆ Мороз Г.С. Подорож до країни казок // Розкажіть онуку. – 1997. – №9. – С. 8.
- ◆ Пижурина Н. По-английски он профессор, а по-русски – Коля: О системе Зайцева // Учит. газ. – 1995. – №3. – С. 7.
- ◆ Уявлення про інтелект дитини варто змінити: Методика Зайцева // Освіта. – 1994. – №78/79. – С. 9.
- ◆ Шарипова Е. Обучаем грамоте // Пед. вестн. – 1995. – №9/10. – С. 3-5; 1996. – №11/12. – С. 11-12.
- ◆ Шарипова Е. Стосчет: Игра-пособие Николая Александровича Зайцева // Пед. вестн. – 1996. – №11/12. – С. 12-15.
- ◆ Шарипова Е. Читаем «по Зайцеву» // Част. шк. – 1995. – №3. – С. 72–73.
- ◆ Шеповальников А. Технология обучения Зайцева // Пед. вестн. – 1996. – №7. – С. 9.

.....

- ◆ Палтышев Н. Педагогическая гармония: [Авт. система поэтап. обучения физике] // Школа. – 1996. – №6. – С. 2-13.

VII РОЗДІЛ

АЛЬТЕРНАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Педагогічні технології, які протистоять традиційній системі навчання, прийнято розглядати як альтернативні. Тобто це – радикальна відмова як від традиційних концептуальних основ педагогічного процесу (соціально-філософських, психологічних), так і від загальноприйнятих організаційних, змістових і методичних принципів; заміна їх іншими, альтернативними.

Так, наприклад, однією з суттєвих характеристик традиційної системи навчання є авторитарність, підпорядкування дитини педагогу. Альтернатива цій системі – вільне виховання, яке проголошує своєю основною ідеєю – забезпечення дитини незалежним, вільним вибором вчинку і діяльності. Альтернативою класно-урочній організації навчального процесу є деякі форми диференціації та індивідуалізації; діяльність різновікових груп і взаємодія старших з молодшими в окремих технологіях; різні форми позакласної роботи тощо.

До таких педагогічних технологій можна віднести Вальдорфську педагогіку (Р. Штайнер); технологію вільної праці (С. Френе); технологію вірогіднісної освіти (О.М. Лобок) та ін.

- ◆ Дидактичні аспекти альтернативної освіти. – К.: Освіта, 1993. – 78 с.
- ◆ Прохорова Л.С. Альтернативное обучение // Нач. шк. – 1993. – №4. – С. 50.

ВАЛЬДОРФСЬКА ПЕДАГОГІКА (Р. ШТАЙНЕР)

- ◆ Абашкіна Н.В. Організація навчально-виховного процесу у Вальдорфській школі (Німеччина) // Почат. шк. – 1993. – №1. – С. 41.
- ◆ Арбатова А. Вальдорфские школы в Швеции: мои впечатления // Семья и шк. – 1991. – №6. – С. 30-32.
- ◆ Боккескофф Й., Пинский А. Что такое вальдорфская педагогика? // Семья и шк. – 1990. – №10. – С. 29-31.
- ◆ Бондарев Г. Православный фундаментализм?: Пед. идеи Р. Штайнера // Част. шк. – 1996. – №1. – С. 128-132.
- ◆ Брехман И. Что такое вальдорфская педагогика // Семья и шк. – 1990. – №11. – С. 4, 9-11.

- ◆ Гейдебрант К. О душевных свойствах ребенка: Вальдорф. педагогика // Дошк. воспитание. – 1994. – №6. – С. 32-39.
- ◆ Гейдебрант К. Учебный план свободной Вальдорфской школы // Част. шк. – 1997. – №2. – С. 127-135.
- ◆ Гурковська Л. Вальдорфська школа // Світло. – 1996. – №2. – С. 32-34.
- ◆ Загвоздкин В. Искусственный мир точных определений: В. Вальдорф. шк. говорят о преподавании физики по февоменал. методу. Что это значит? // Первое сент. – 1998. – №48. – С. 3.
- ◆ Загвоздкин В. Искусство увлечения жизнью. Вальдорфская педагогика – это отказ от власти над детьми // Первое сент. – 1996. – №88. – С. 2.
- ◆ Илюшина О. Вернисаж Вальдорфской педагогики; О Международ. выставке «Опыт Вальдорфской педагогики в странах мира» // Пед. калейдоскоп. – 1997. – №14. – С. 7.
- ◆ Ионова Е.Н. Вальдорфская педагогика в контексте мировом и отечественном // Педагогика. – 1998. – №4. – С. 108-113.
- ◆ Ионова О.М. Організація навчально-виховного процесу за вальдорфською методикою // Джерело пед. майстерності. – 1996. – №15. – С. 6-11.
- ◆ Карпова Е. Надежды и разочарования: Что лежит в основе методик вальдорф. шк. // Первое сент. – 1996. – №11. – С. 2.
- ◆ Келлерман Г. Як школа існує без директора: структура управління Вальдорф. шк. // Директор шк. – 1998. – №16. – С. 7.
- ◆ Кирпичова Н. За досвідом Вальдорфської школи // Дошк. виховання. – 1995. – №11. – С. 12.
- ◆ Костюк О. Интерес до дитини – це найголовніше: Вальдорф. педагогіка // Шк. світ – 1998. – №11. – С. 6-7.
- ◆ Кюлевинд Г. Вальдорфская педагогика // Знание – сила. – 1991. – №5. – С. 54-57.
- ◆ Лаврентьева Г. Вальдорфський дитячий садок у Німеччині // Дошк. виховання. – 1998. – №6. – С. 22.
- ◆ Пелтонен Э. Штайнеровские идеи не только безопасны, но и прогрессивны // Част. шк. – 1995. – №5. – С. 118.
- ◆ Сиротенко Г.О. Вальдорфская школа // Постметодика. – 1996. – №4. – С. 32.

ТЕХНОЛОГІЯ ВІЛЬНОЇ ПРАЦІ (С. ФРЕНЕ)

- ◆ Бютон М., Дуссен Б. Методы работы в классе // Упр. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №21. – С. 22-23.

- ◆ Бютон М., Дуссен Б. Некоторые функции аудиовизуальной техники в педагогике самовыражения и общения // Упр. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №21. – С. 23-24.
- ◆ Вульфсон Б. Выдающийся французский педагог-гуманист: К 100-летию со дня рождения С. Френе // Педагогика. – 1996. – №3. – С. 91-97.
- ◆ Вульфсон Б. «Мы бы хотели выкопать пруд»: Пед. система Френе // Чужая азбука. – 1997. – №7. – С. 2.
- ◆ Колло Б. Педагогика мухи: Педагогика С. Френе // Упр. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №22. – С. 25-27 вкладыша.
- ◆ Колло Б. Переписка в центре обучения: Педагогика С. Френе // Упр. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №22. – С. 27-32 вкладыша.
- ◆ Лефевр А. Оценка работы в классах сотрудничества: (Педагогика Селестена Френе) // Упр. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №21. – С. 20-22.
- ◆ Лефевр А. Практическая работа в классе // Упр. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №21. – С. 7.
- ◆ Педагогика Селестена Френе // Упр. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №21. – С. 12.
- ◆ Селестен Френе о самом себе // Упр. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №18. – С. 8 вкладыша.
- ◆ Сиротенко Г.О. Педагогіка Френе (техніка Френе) // Постметодика. – 1996. – №4. – С. 33.
- ◆ Сухомлинська О. С. Френе і В. Сухомлинський: спільне й відмінне у вихованні // Шлях освіти. – 1996. – №2. – С. 30-35.
- ◆ Френе С. Новая французская школа: Антол. развивающего упр. // Упр. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №1. – С. 7-10.
- ◆ Френе С. Педагогические инварианты // Упр. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №1. – С. 5-8 вкладыша.
- ◆ Шейнина А. Моя педагогика Френе! Разработанные на Западе образовательные концепции невозможно применять без творческого осмысления // Первое сент. – 1996. – №40. – С. 2.

ТЕХНОЛОГІЯ ВІРОГІДНІСНОЇ ОСВІТИ (О.М. ЛОБОК)

- ◆ Дорохова Л. Стихи – как стихия: Екатеринбург. ученого и педагога Алексаадра Лобка иазывают учителем XXI ст. // Учит. газ. – 1995. – №46. – С. 9.
- ◆ Крюкова Е. Урок счастья // Шк. технологии. – 1996. – №3. – С. 22-26.
- ◆ Лобок А. Вероятностная модель обучения в начальной школе: Диалог с Выготским // Упр. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №2. – С. 1-8 вкладыша.

- ◆ Лобок А. Вероятностное образование: Екатеринбург. вариант // Шк. технологии. – 1996. – №3. – С. 27-35.
- ◆ Лобок А. Вероятностное образование: философия и концепция // Нар. образование. – 1996. – №3. – С. 13-21.
- ◆ Лобок А. Детская жизнь в стихотворном размере: У Александра Лобка дети пишут стихи // Первое сент. – 1995. – №57. – С. 2.
- ◆ Лобок А. Искушение математикой // Нач. шк. – 1995. – №26. – С. 2-3, 8.
- ◆ Лобок А. Новое платье короля, или Почему стоит изобретать велосипед? // Нар. образование. – 1997. – №1. – С. 15-16. – [Развитие инновацион. авт. поиска в педагогике].
- ◆ Лобок А. Ответ господину Ле Бозку // Шк. технологии. – 1996. – №3. – С. 36-56.
- ◆ Лобок А. Учитель из иного мира // Первое сент. – 1996. – №125. – С. 3.
- ◆ Лобок А., Козлов В. Нравственные основы педагогики // Нар. образование. – 1996. – №10. – С. 13-14.
- ◆ Страсти по Александру: Об учителе А. Лобке и его системе обучения // Нач. шк. («Первое сент.»). – 1994. – №17. – С. 1-7.
- ◆ Христосенко И. Вероятностное образование: Взгляд психолога // Шк. технологии. – 1996. – №3. – С. 57-88.

VIII РОЗДІЛ

ПРИРОДОВІДПОВІДНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Природовідповідність – це педагогічний принцип, згідно з яким вихователь у своїй діяльності керується факторами природного розвитку дитини (Я. Коменський, І. Песталоцці, А. Дистервег). У сучасному розумінні цей принцип вимагає відповідності навчальної технології природним закономірностям, означає необхідність екопсихологічного підходу, спрямування до культурно-етнічних витоків особистості.

До таких технологій, зокрема, можна віднести технологію саморозвитку М. Монтессорі, літературу про яку вміщено до цього розділу.

ТЕХНОЛОГІЯ САМОРОЗВИТКУ (М. МОНТЕССОРІ)

- ◆ Андрианова Н., Евтишина М. О развитии методики М. Монтессори // Дошк. воспитание. – 1998. – №2. – С. 117.
- ◆ Борисова З., Семерникова Р. Спадщину Марії Монтессорі – сучасним дошкільним закладам // Дошкіль. виховання. – 1996. – №5. – С. 14-15; №6. – С. 14-15; №8. – С.12-13; №9. – С. 6-7.

- ◆ Васильєва А. Второе дыхание: Как наши дети учатся самостоятельности по Монтессори // Пед. калейдоскоп. – 1994. – №43/44. – С. 4.
- ◆ Володин С. П.П. Блонский о Марии Монтессори // Дошк. воспитание. – 1994. – №10. – С. 56-64.
- ◆ Гергель О. Школа, де дитина вчиться бути вільною // Освіта України. – 1997. – №49. – С. 11.
- ◆ Городня О. Без покарань і заохочень вчатьсЯ діти в єдиному поки що в Україні навчальному закладі – школі Монтессорі // Сім'я. – 1997. – №2. – С. 11-12.
- ◆ Горюнова В. Перше в Україні // Дошкіл. виховання. – 1997. – №11. – С.10-11.
- ◆ Дичківська І. Розвивальна роль Монтессорі-матеріалу // Дошкіл. виховання. – 1998. – №4. – С. 20-21.
- ◆ Дичківська І. Через свободу і самостійність: розвиток індивідуальності дитини в теорії і практиці М. Монтессорі // Дошкіл. виховання. – 1993. – №5. – С. 6.
- ◆ Жидкова Е. Первые шаги в педагогике М. Монтессори // Дошк. воспитание. – 1995. – №9. – С. 86-89.
- ◆ Идеи Монтессори в нашей стране. Как развивать самостоятельность? // Пед. вестн. – 1998. – №1. – С. 7.
- ◆ Корнетов Г. Метод Монтессори // Част. шк. – 1995. – №4. – С. 117-121.
- ◆ Леонов Ю. Монтессори в теремке // Част. шк. – 1995. – №4. – С. 128-132.
- ◆ Литвин Л.Н. «Наша» или «не наша» Мария Монтессори? // Сов. педагогика. – 1991. – №8. – С. 96-103.
- ◆ Метод Монтессори в России // Дошк. воспитание. – 1994. – №4. – С. 38-39.
- ◆ Михайловский В. Мария Монтессори // Учит. газ. – 1990. – №34. – С. 8.
- ◆ Михальчук Т. Метод Монтессорі відкритий часові // Міжнар. освіта. – 1996. – №2. – С. 24.
- ◆ Михальчук Т. Сім'я в системі Монтессорі // Освіта. – 1994. – №48/49. – С. 5.
- ◆ Монтессори М. Значение среды в воспитании // Част. шк. – 1995. – №4. – С. 122-127.
- ◆ Монтессори М. О принципах моей школы // Учиит. газ. – 1992. – №28. – С. 4.
- ◆ Пьячкова Л. О детских садах Монтессори // Дошк. воспитание. – 1994. – №11. – С. 41-42.
- ◆ Стрюк К. Система Марії Монтессорі – нове чи старе? // Дошкіл. виховання. – 1996. – №3. – С. 10-11.

- ◆ Сумнительный К. Ребенок – строитель самого себя // Пед вестн. – 1998. – №11. – С. 10.
- ◆ Фаусек Ю.И. Метод Монтессори в России // Дошк. воспитание. – 1996. – №7. – С. 75-77.
- ◆ Хилтунен Е. Без классов, без уроков, без доски // Учит. газ. – 1997. – №19. – С. 6.
- ◆ Хилтунен Е. Бусинки, коробочки, баночки: Пробл. развития Монтессори-педагогике в России // Учит. газ. – 1993. – №47. – С. 10.
- ◆ Хилтунен Е. Если вы выбираете Монтессори-школу // Знание – сила. – 1996. – №11. – С. 114-120.
- ◆ Хилтунен Е. Освобождение ребенка: [Педагоги учеб.-воспитат. комплекса талантливо интерпретируют идеи Марии Монтессори] // Первое сент. – 1997. – №27. – С. 2.
- ◆ Хилтунен Е. Свободная школа в кольце авторитарной педагогики: второй раз в истории российского образования учителей увлекают идеи М. Монтессори // Первое сент. – 1997. – №22. – С. 2.

ІХ РОЗДІЛ

ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИВАЮЧОГО НАВЧАННЯ

Теорія розвиваючого навчання бере свій початок у роботах І. Песталоцці, А. Дистервега, К. Ушинського та інших педагогів. Наукове обґрунтування цієї теорії подано в працях Л. Виготського. Свого подальшого розвитку вона набула в експериментальних працях Л. Занкова, Д. Ельконіна, В. Давидова, Н. Менчинської та ін. В їхніх концепціях навчання і розвиток представлені як система діалектично взаємопов'язаних сторін одного процесу. Навчання визнається ведучою рушійною силою психологічного розвитку дитини, становлення у неї всієї сукупності якостей особистості.

Сьогодні в рамках концепції розвиваючого навчання розроблено цілий ряд технологій, які відрізняються одна від одної цільовими орієнтаціями, особливостями змісту та методики. У даному розділі, зокрема, зібрано літературу по технології Л. Занкова, яка спрямована на загальний, цілісний розвиток особистості; по технології Д. Ельконіна-В. Давидова, що акцентує увагу на розвитку засобів розумових дій; по технології Г. Селевко, орієнтованій на механізм самоуправління особистості; по технології І. Якиманської з орієнтацією на дієво-практичну сферу та ін.

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ

ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИВАЮЧОГО НАВЧАННЯ

- ◆ Анастасов Л.П. Развивающее обучение: Суждение методиста // Биология в shk. – 1996. – №5. – С. 23-28.
- ◆ Бахир В.К. Развивающее обучение // Нач. shk. – 1997. – №5. – С. 26-31.
- ◆ Брусняк І. Розвивальне навчання в молодших класах // Рід. shk. – 1997. – №6 (спецвип.). – С. 41.
- ◆ Гергель О. Кожна дитина талановита. Це доводить метод розвиваючої освіти // Освіта України. – 1997. – №43. – С. 5.
- ◆ Давыдов В.В. О понятии развивающего обучения: научное сообщение // Педагогика. – 1995. – №1. – С. 29-39.
- ◆ Дусавицкий А. 25 лет назад мы впервые услышали о развивающем обучении // Первое сент. – 1995. – №120. – С. 2.
- ◆ Дусавицький О.К. Система розвивального навчання: засади становлення // Почат. shk. – 1996. – №11. – С. 4.
- ◆ Дьяченко В.К. Развивающее обучение и развитие личности // Шк. технологии. – 1997. – №3. – С. 14-23.
- ◆ Истомина Н.Б. Развивающее обучение // Нач. shk. – 1996. – №12. – С. 30-34.
- ◆ Калашников Ю.И. Использование элементов развивающего обучения в курсе методики преподавания математики в начальных классах // Подготовка учителя в педагогическом колледже: Сб. науч. ст. – Волгоград, 1996. – С. 101-108.
- ◆ Климчик Л.А. За системою розвивального навчання // Почат. shk. – 1993. – №12. – С. 46-50.
- ◆ Косякова И., Курилова О. Лестница успеха. Как построить модель развивающего обучения // Учит. газ. – 1998. – №7. – С. 17.
- ◆ Крюкова Д.Ф. Психолого-педагогічні передумови організації політехнічного навчання в школі: (Специфіка технології розвиваючого навчання] // Педагогіка і психологія. – 1995. – №1. – С. 93-100.
- ◆ Лебедева В.П. и др. Практико-ориентированные подходы к развивающему образованию // Педагогика. – 1996. – №5. – С. 24-26.
- ◆ Лебедева В.П. и др. Психодидактические аспекты развивающего образования // Педагогика. – 1996. – №6. – С. 25-30.
- ◆ Лернер И.Я. Развивающее обучение с дидактических позиций // Педагогика. – 1996. – №2. – С. 7.
- ◆ Лернер И.Я. Развивающее обучение: суждение дидакта // Биология в shk. – 1996. – №4. – С. 24-27.
- ◆ Мурьсин Л.Н. Современная школа – школа развивающего обучения // Актуальные проблемы учебно-воспитательного процесса в школах нового типа. – Казань, 1997. – С. 32.

- ◆ Основні ідеї Школи ментальності // Освіта. – 1997. – №59/60. – С. 10-12.
- ◆ От развивающего обучения к педагогике развития // Первое сент. – 1998. – №67. – С. 2.
- ◆ Проблеми розвиваючого навчання: Бібліогр. покажч. – Миколаїв: МФ НаУКМА, 1997. – 76 с.
- ◆ Селевко Г.К. Технологии развивающего обучения // Шк. технологии. – 1997. – №4. – С. 22-46.
- ◆ Фурман А.В. Методологічна модель школи розвитку // Рід. шк. – 1994. – №6. – С. 19-25.
- ◆ Фурман А.В. Методологічний аналіз систем розвивального навчання // Педагогіка і психологія. – 1995. – №1. – С. 7-22.
- ◆ Фурман А.В., Калугін О.І. Школа розвитку: непізнані грані фундаментальної ідеї: Теорет.-методол. аналіз розвитк. навчання і шк. розвитку // Рід. шк. – 1994. – №5. – С. 38-41.

СИСТЕМА РОЗВИВАЮЧОГО НАВЧАННЯ ***Л.В. ЗАНКОВА***

- ◆ Аргинская М. Перспективные направления развития системы Л.В. Занкова // Нач. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №43. – С. 2.
- ◆ Вьюнкова Ю.Н. Педагогическая техника учителя, работающего по системе Л.В. Занкова // Нач. шк. – 1996. – №9. – С. 20-25.
- ◆ Галкина В. Занков из когорты бессмертных // Первое сент. – 1996. – №2. – С. 8.
- ◆ Дашковская О. Открытие Занкова // Пед. калейдоскоп. – 1996. – №2. – С. 6.
- ◆ Дефектолог, психолог, педагог (о Л.В. Занкове) // Нач. шк. («Первое сент.»). – 1996. – №20. – С. 1.
- ◆ Захарова О. Учим по Занкову вместе с «новой школой» // Пед. калейдоскоп. – 1996. – №43. – С. 6.
- ◆ Зверева М. Перспективные направления развития системы Л.В. Занкова // Нач. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №41. – С. 1-3.
- ◆ Кокшарская Н. Система Занкова сегодня // Учит. газ. – 1997. – №15. – С. 6.
- ◆ Латышко Н.А. По системе Л.В. Занкова // Нач. шк. – 1995. – №10. – С.47-49.
- ◆ Мухина Е. О преподавании истории в системе Л.В. Занкова // Нач. шк. – 1997. – №6. – С. 90-91.
- ◆ Муштакова Л.В., Шаропова О.М. Система развивающего обучения глазами завуча // Нач. шк. – 1997. – №6. – С. 10-14.
- ◆ Нечаева Н.В. Л.В. Занков о методической системе начального обучения // Нач. шк. – 1995. – №11. – С. 47-53.

- ◆ Нечаева Н.В. Учебно-методический комплект для обучения грамоте по системе Л.В. Занкова // Нач. шк. – 1994. – №7. – С. 19.
- ◆ Преемственность между начальным общим и основным общим образованием: Дидакт. система развивающего обучения Л.В. Занкова // Нач. шк. – 1994. – №7. – С. 4-12.
- ◆ Романовская З.И. Развитие речи и мышления в системе обучения академика Л.В. Занкова // Нач. шк. – 1994. – №88. – С. 50-55.
- ◆ Система Занкова дает поразительные результаты // Первое сент. – 1996. – №65. – С. 1.
- ◆ Содружество ученого и учителя: Л.В. Занков: Беседы с учителями; Работаем по системе Л.В. Занкова: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1991. – 272 с.
- ◆ Что такое система Занкова?: О дидакт. системе развивающего обучения // Част. шк. – 1997. – №1. – С. 17-21.
- ◆ Чуприкова Н.И. Система обучения Л.В. Занкова и современная психология // Педагогика. – 1993. – №2. – С. 16.
- ◆ Чуракова Р. Занковская четырехлетка // Учит. газ. – 1998. – №23. – С. 4-7 вкладыша.
- ◆ Эрдниев П. «Занковская система» в математике? // Пед. вестн. – 1995. – №5. – С. 7.

ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИВАЮЧОГО НАВЧАННЯ ***Д. ЕЛЬКОНІНА-В. ДАВИДОВА***

- ◆ Воронцов А. Вперед, от «ситуации успеха»!: Описание «технологической карты» обучения в системе РО // Нач. шк. («Первое сент.»). – 1998. – №10. – С. 1, 14.
- ◆ Горбов С.Ф. Изучение действительных чисел на уроках математики в 5-6 классах (система Д.Б. Эльконина-В.В. Давыдова) // Психол. наука и образование. – 1997. – №1. – С. 35-39.
- ◆ Гуружапов В.А. Общие рекомендации для органов управления образованием по экспертизе учебного процесса развивающего обучения (система Эльконина-Давыдова) // Упр. шк. («Первое сент.»). – 1998. – №10. – С. 11-12.
- ◆ Давыдов В.В. О понятии развивающего обучения // Педагогика. – 1995. – №1. – С. 29-40.
- ◆ Давыдов В.В., Репкин В.В. Дети растут. А вы?: [Как организовать развивающее обучение в 5-9 кл.] // Упр. шк. («Первое сент.»). – 1996. – №2. – С. 4.
- ◆ Давыдов В.В., Репкин В.В. Организация развивающего обучения в 5-9 классах средней школы: Рекомендации для учителей, руководителей шк. и органов упр. образованием: Система

- Д.Б. Эльконина-В.В. Давыдова // Психол. наука и образование. – 1997. – №1. – С. 15-34.
- ◆ Лецких Л.А. Развивающий канон в системе Эльконина-Давыдова-Репкина // Нач. шк. – 1997. – №3. – С. 42-44.
  - ◆ Психология развития: [Концепция развивающего обучения по Эльконину-Давыдову // Нач. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №33. – С. 1.
  - ◆ Русаков А. Что такое развивающее обучение?: 30 лет пропагандируют эту систему. В чем ее суть? // Первое сент. – 1994. – №91. – С. 2.
  - ◆ Слинкина Л. Через удачи и поражения // Нар. образование. – 1998. – №3. – С. 99-100.
  - ◆ Усова Н.К. Интеграция метода Д.Б. Эльконина в современную методику обучения чтению, или Профилактика нарушений чтения на начальном этапе общения // Нач. шк. – 1992. – №7/8. – С. 46-49.
  - ◆ Цукерман Г. и др. Что ест на завтрак крокодил: Обучение по системе Эльконина-Давыдова // Знание – сила. – 1996. – №12. – С. 108-113.
  - ◆ Цукерман Г.А., Львовский В.А. Развивающее обучение: школа Эльконина-Давыдова // Семья и шк. – 1998. – №2. – С. 2-7.
  - ◆ Эльконин Д.Б. Как учить детей читать // Дошк. воспитание. – 1997. – №6. – С. 31-36; №7. – С. 12-16.
  - ◆ Ямщикова Т.Д. Учим читать по Эльконину // Нач. шк. – 1995. – №6. – С. 39-41.

***СИСТЕМИ РОЗВИВАЮЧОГО НАВЧАННЯ,
СПРЯМОВАНІ НА РОЗВИТОК
ТВОРЧИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ
(І. ВОЛКОВ, І. ІВАНОВ)***

- ◆ Волков И. Гипотезы Волкова // Учит. газ. – 1987. – 22 янв. – С. 2.
- ◆ Волков И. Каждый может стать талантом // Пед. вестн. – 1995. – №7. – С. 3.
- ◆ Волков И. Какой я вижу современную школу // Пед. вестн. – 1995. – №9/10. – С. 2.
- ◆ Волков И. Много ли в школе талантов?: Успеш. обучение поможет каждому ребенку проявить его врожден. способности // Пед. вести. – 1995. – №1. – С. 3.
- ◆ Волков И. Уроки творчества // Воспитание школьников. – 1987. – №1. – С. 20.
- ◆ Волков И. Учим творчеству // Пед. поиск. – М., 1988. – С. 89-122.

- ◆ Волков И. Учим художественному творчеству // Пед. вестн. – 1994. – №8/9. – С. 12.
- ◆ Волков И. Цель одна – дорог много. Проектирование процессов обучения: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1990. – 159 с.
- ◆ Иванов И. Воспитывать коллективистов // Пед. поиск. – М., 1988. – С. 316-381.
- ◆ Космина М. Алгоритм спасения по Волкову // Первое сент. – 0 1997. – №12. – С. 2.
- ◆ Попов А. И снова развивающий канон, или Как повысить творческую активность наших учеников // Учит. газ. – 1993. – №44. – С. 11.
- ◆ Попов А. Лаборатория педагогической изобретательности // Учит. газ. – 1994. – №30. – С. 8-9.
- ◆ Попов А. Технология и творчество: экспериментальная программа в учебном процессе // Нар. образование. – 1995. – №6. – С. 82-86.

***ТРВЗ – ТЕОРИЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ ВИНАХІДНИЦЬКИХ ЗАДАЧ
(ТРИЗ – ТЕОРИЯ РЕШЕНИЯ ИЗОБРЕТАТЕЛЬСКИХ ЗАДАЧ)***

- ◆ Белобрыкина О. Почему ТРИЗ «буксует» в детских садах // Дошк. воспитание. – 1997. – №2. – С. 2-5.
- ◆ Белобрыкина О., Дружинина Ю. Возможности ТРИЗ в организации детского досуга // Дошк. воспитание. – 1998. – №3. – С. 45-48.
- ◆ Бершадская Г. ТРИЗ в действии: Метод. рекомендации к урокам природоведения в 3-м и 4-м кл. // Нач. шк. («Первое сент.»). – 1996. – №38. – С. 1, 4, 13.
- ◆ Богат В. О системном подходе на занятиях по ТРИЗ // Дошк. воспитание. – 1996. – №11. – С. 24-25.
- ◆ Викентьев И. Формулы творческих решений // Упр. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №28. – С. 4.
- ◆ Викентьев И.Л., Кайков И.К. Лестница идей: Основы ТРИЗ в примерах и задачах. – Новосибирск, 1992. – 104 с.
- ◆ Гин А. Как шагами картинку рассказывали // Нач. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №27. – С. 14.
- ◆ Гин А. Книга протаворечий // Нач. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №30. – С. 14. – [ТРИЗ-шанс].
- ◆ Гин А. На свете все на все похоже... // Нач. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №26. – С. 7.
- ◆ Гин А.А., Камин А.Л. Творческие задачи: Система «ТРИЗ-ШАНС» // Физика («Первое сент.»). – 1997. – №29. – С. 3, 15.

- ◆ Главное – научиться изобретать... // Упр. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №28. – С. 3.
- ◆ Дмитрик О.О. В світі гри і фантазії: Нетрадиційне заняття з елементами ТРВЗ в старшій групі // Розкажіть онуку. – 1998. – №3/4. – С. 18.
- ◆ Загнибіда В. ТРИЗ для маленьких // Шкіл. світ. – 1998. – №4. – С. 5.
- ◆ Лабораторія педагогіки ТРИЗ // Директор шк. – 1997. – №12. – С. 4-5
- ◆ Макрідіна Л.О. Використання сучасних технологій у педагогічній діяльності: ТРВЗ-педагогіка // Почат. шк. – 1995. – №7. – С. 26-30.
- ◆ Макрідіна Л. Сучасні технології навчання: Формування творч. особистості: [Розвиток творч. уяви на основі ТРВЗ] // Рід. шк. – 1997. – №6. – С. 46-48.
- ◆ Меерович М.М. Формули теорії неможливості: Технологія творч. мислення. – О.: Поліс, 1993. – 232 с. – (Лекції, семінари, літ. по ТРИЗ-педагогіці).
- ◆ Меерович М., Шрагіна Л. Пора спускати лодку на воду: ТРИЗ-педагогіка // Директор шк. – 1996. – №5. – С. 60-67.
- ◆ Меерович М., Шрагіна Л. Широкие возможности ТРИЗ // Нар. образование. – 1997. – №9. – С. 49-51.
- ◆ Нестеренко А.А. Страна загадок. – Ростов-на-Дону: Ивд-во Ростов. ун-та, 1993. – 27 с. – (Сер. «ТРИЗ+педагогіка», 1993).
- ◆ Образцы типичных задач, применяемых при обучении школьников ТРИЗ // Упр. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №28. – С.3.
- ◆ Огнева Л. Играем по системе ТРИЗ // Дошк. воспитание. – 1998. – №5. – С. 78-81.
- ◆ Педагогіка + ТРИЗ: Сб. ст. для учителей, воспитателей, менеджеров образования. – Гомель: ИПП «СОЖ», 1996. – Вып. 1. – 48 с. – (Система «ТРИЗ-ШАНС»).
- ◆ Педагогіка + ТРИЗ: Сб. ст. для учителей, воспитателей, менеджеров образования. – Гомель: ИПП «СОЖ», 1997. – Вып. 2. – 64 с. – (Система «ТРИЗ-ШАНС»).
- ◆ Педагогіка + ТРИЗ: Сб. ст. для учителей, воспитателей, менеджеров образования. – Минск: ПК ООО «Поли Биг», 1997. – Вып. 3. – 64 с. – (Система «ТРИЗ-ШАНС»).
- ◆ Рязанова О. ... І життя ставе цікавіше // Шкіл. світ. – 1998. – №2. – С. 6.
- ◆ Страунинг А. Метод фокальных объектов (ТРИЗ) // Дошк. воспитание. – 1997. – №1. – С. 8-17.
- ◆ Чернихович Є.М. Вінні-Пух міркує вголос: Скринька казкових завдань. – К., 1998. – 48 с. – (Педагогіка + ТРВЗ).

- ◆ Что такое ТРИЗ–педагогика? // Упр. шк. («Первое сент.»). – 1997. – №28. – С. 4.
- ◆ Шрагина Л.И. ТРИЗ как методология формирования культуры мышления // Педагогічна практика та філософія освіти: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 25-26 листоп. 1997 р. – Полтава, 1997. – С. 132.
- ◆ Шрагина Л.И., Меерович М.И. Педагогика творчества: возможности ТРИЗ как образовательной технологии // Шк. технологии. – 1997. – №1. – С. 35-47.

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ РОЗВИВАЮЧЕ НАВЧАННЯ (І.С. ЯКИМАНСЬКА)

- ◆ Бондаревская Е.В. Гуманистическая парадигма личностно ориентированного образования // Педагогика. – 1997. – №4. – С.11-17.
- ◆ Кононко О. Проблема толерантності в контексті особистісно-орієнтованої моделі спілкування // Педагогіка толерантності. – 1998. – №1. – С. 5-10.
- ◆ Момот Л., Шелестова Л. Творчий розвиток учнів у процесі навчання // Шлях освіти. – 1998. – №1. – С. 10-12.
- ◆ Подмазін С.І. Особистісно-орієнтований освітній процес. Принципи. Технології // Педагогіка і психологія. – 1997. – №2. – С. 37-43.
- ◆ Симонов В. Задача как личностно развивающая ситуация // Нар. образование. – 1997. – №9. – С. 62-64.
- ◆ Теория и практика личностно-ориентированного образования // Педагогика. – 1996. – №5. – С. 72-80.
- ◆ Фридман Л. Как построить новую школу: (Концепция личностно-развивающего обучения) // Нар. образование. – 1993. – №7/8. – С. 6-11.
- ◆ Шатохіна О.К. Реалізація особистісно орієнтованої моделі у ліцеї „Гранд” // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. – К., 1997. – Вип. 19. – С. 114-122.
- ◆ Якиманская И.С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе. – М.: Сентябрь, 1996. – 96 с. – (Б-чка журн. «Директор шк.», Спецвып. №2).
- ◆ Якиманская И., Якунина О. Личностно-ориентированный урок: планирование и технология проведения // Директор шк. – 1998. – №3. – С. 65-72.

ТЕХНОЛОГІЯ САМОРОЗВИВАЮЧОГО НАВЧАННЯ

(Г.К. СЕЛЕВКО)

- ◆ Селевко Г. Взгляд на проблему // Нар. образование. – 1998. – №9. – С. 27-32.
- ◆ Селевко Г. Доминанта в развитии личности // Нар. образование. – 1995. – №8/9. – С. 28-34.
- ◆ Цукерман Г. Саморазвитие – задача для подростков и их учителей // Знание – сила. – 1995. – №4. – С. 122-128.

Х РОЗДІЛ

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ АВТОРСЬКИХ ШКІЛ

Авторською (інноваційною) школою називають учбово-виховний заклад, навчальний процес в якому побудований за оригінальною (авторською) ідеєю та технологією і який являє собою нову освітню практику.

Авторські школи є полісистемою з підсистемами – учбовою, трудовою, художньо-естетичною, духовно-релігійною, спортивною, наукової діяльності, які містять в собі різноманітні форми комунікації та спілкування дітей і дорослих. Можна виділити такі характеристики (критерії), які відрізняють одну авторську школу від іншої. Зокрема, це:

- інноваційність;
- альтернативність;
- концептуальність учбово-виховного процесу;
- системність і комплексність учбово-виховного процесу;
- соціально-педагогічна доцільність;
- наявність ознак або результатів, які визначають реальність та ефективність авторської школи.

Саме за таким принципом представлена в цьому розділі література про авторські школи.

ШКОЛА АДАПТУЮЧОЇ ПЕДАГОГІКИ (Є. ЯМБУРГ, Б. БРОЙДЕ)

- ◆ Комарова Е., Кузьминский М. Лошадь Ямбурга // Учит. газ. – 1996. – №9. – С. 24.
- ◆ Косоножкин И. Школа для всех // Пед. вестн. – 1996. – №9. – С. 2.
- ◆ Поташник М. Личность: видны ли пределы? // Мир образования. – 1997. – №7/8. – С. 68.
- ◆ Уроки с открытым финалом // Семья и шк. – 1995. – №7. – С. 6-8.

- ◆ Ямбург Е.А. Школа для всех // Пед. вестн. – 1996. – №11/12. – С. 6-7.

ШКОЛА САМОВИЗНАЧЕННЯ (А. ТУБЕЛЬСЬКИЙ)

- ◆ Леонтьева О. Школа, которая рискнула отказаться от сути школы // Первое сент. – 1997. – №65. – С. 2.
- ◆ Тубельский А. Два берега реки образования // Первое сент. – 1998. – №36. – С. 2.
- ◆ Тубельский А.Н. Школа самоопределения // Шк. технологии. – 1997. – №1. – С. 48-54.

ШКОЛА-ПАРК (М. БАЛАБАН)

- ◆ Алфилохиева М. К Аристотелю, в сады Ликея?: Размышления о парк-школе // Первое сент. – 1997. – №51. – С. 2.
- ◆ Гольдин А. Математика в парковой технологии // Шк. технологии. – 1997. – №4. – С. 109-110.
- ◆ Гольдин А. Парковая технология: опыт освоения // Нар. образование. – 1997. – №3. – С. 71-72.
- ◆ Гольдин А. Школа-парк и массовое образование: поиск компромиссов // Шк. технологии. – 1997. – №4. – С. 11-21.
- ◆ Зверев А. Протез грамотности для дураков // Лит. газ. – 1997. – №28. – С. 6.
- ◆ Леонтьева О. Зачем нам «правильные» знания?: Как только дети начинают обучать друг друга, они становятся талантливыми // Первое сент. – 1997. – №19. – С. 2.
- ◆ Леонтьева О. Можно ли обычные уроки превратить в открытые студии? Несколько приемов... // Первое сент. – 1997. – №51. – С. 2.
- ◆ Леонтьева Т.И. Изучение «литературы» в условиях парк-школы // Шк. технологии. – 1997. – №4. – С. 111-112.

АГРОШКОЛА А. КАТОЛИКОВА

- ◆ Брынцева Г. Вначале было дело: Об А.А. Католикове // Учит. газ. – 1987. – 1 авг. – С. 4.
- ◆ Католиков А. Вместе нам дальше видно // Учит. газ. – 1988. – 25 февр. – С. 1.

- ◆ Католиков А. Наш общий дом // Воспитание школьников. – 1990. – №2. – С. 57.
- ◆ Католиков А. Я пришел дать вам дело // Учит. газ. – 1987. – 30 июля. – С. 4.
- ◆ Пичугина Г. Интернат счастливых // Первое сент. – 1996. – №99. – С. 2.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Абашкіна Н.В. – 25	Великович Л.С. – 19
Абдыраимова Р.А. – 8	Виготський Л. – 27, 31
Алабина Р. – 12	Викентьев И. – 36
Алфилохиева М. – 40	Винокур М.С. – 13
Амонашвілі Ш.А. – 8-10	Витковская И.М. – 19
Анастасов Л.П. – 31	Вінярська Н. – 17
Ангеловски К. – 5	Волбуева Т.Б. – 20
Андрианова Н. – 29	Волина В.В. – 12
Ануфриенко Н. – 16	Волков І. – 35
Арбатова А. – 25	Волковыский Р. – 13
Аргинская М. – 32	Володин С. – 29
Аромштам М.С. – 8	Володько В. – 16
Артамонова Г.А. – 18	Воронцов А. – 33
Атаманчук П.С. – 17	Воронцова С. – 12
	Вульфсон Б. – 26
Бабанский Ю.К. – 5	Вьюнкова Ю.Н. – 32
Балабан М. – 40	
Балл Г.О. – 13	Гаврилюк О. – 5
Бахир В.К. – 31	Галкина В. – 32
Белобрыкина О. – 35	Гейдебрант К. – 25
Беляева И. – 10	Герасименко В. – 16
Бершадская Г. – 35	Гергель О. – 29, 31
Беспалько В.П. – 5	Гериш Т.В. – 13
Біблер В. – 22	Герман Р. – 16
Білик Н.І. – 5	Гибенкова Н. – 16
Блонский П.П. – 29	Гин А. – 36
Богат В. – 35	Гиршович Г. – 14
Боккескофф Й. – 25	Голод О. – 17
Бондарев Г. – 25	Гольдин А. – 5, 40
Бондаревская Е.В. – 37	Гончаренко С. – 16
Бондаренко Н.В. – 5	Горбов С. – 34
Борисов С. – 12	Городня О. – 29
Борисова З. – 29	Горюнова В. – 29
Бочарова Н. – 18	Гриньова М.В. – 12, 16, 17
Бройде Б. – 39	Гришаенко Н. – 8

Брохман И. – 25
Брусняк І. – 31
Брынцева Г. – 40
Булин-Соколова Е.И. – 5
Бютон М. – 26
Гуменюк О. – 17, 18
Гурковська Л. – 25
Гуружапов В.А. – 34

Давидов В.В. – 31, 33
Дашковская О. – 15, 33
Дегтярникова И.Н. – 22
Джулай Л.І. – 5
Дистервег А. – 29, 31
Дичківська І. – 29
Дмитрик О.О. – 36
Довгаль Г. – 8
Дорохова Л. – 27
Дрождина Е. – 20
Дружинина Ю. – 35
Дубровський В. – 5
Дусавицький О.К. – 31
Дуссен Б. – 26
Дьяченко В.К. 18, 19, 31

Евтишина М. – 29
Егорова Л. – 24
Ельконін Д. – 31, 3
Ерднієв Л. – 22-23, 33

Єрмолаєва М.В. – 20

Жердева М.В. – 19
Жидкова К. – 29
Жуковская Л. – 17

Загвоздкин В. – 26
Загнибіда В. – 36
Загрекова Л. – 6
Зайцев В.Н. – 24
Зайцев М.О. – 24
Зайцев С. – 8
Занков Л. – 31-33
Западенская Т. – 19
Захарова Л. – 16

Гришина Т. – 16
Губанова О.В. – 12
Гузеев В.В. – 5, 19
Гузиревич О.Е. – 5
Гуленко В.В. – 19
Зверева М. – 33
Зязюн І. – 6

Іванов І. – 35
Іванченко А.В. – 6
Івасишин О. – 6, 17
Ільїн С.М. – 8, 10
Ілюшина О. – 26
Іонова О.М. – 26
Ісак Н. – 16
Істоміна Н.Б. – 31

Казаков В. – 8
Кайков И.К. – 36
Калашников Ю.И. – 31
Калинина О.Ф. – 19
Калошин В.Ф. – 8, 14
Калугін О.І. – 32
Кальф Т. – 17
Камин А.Л. – 36
Каракозов С.Д. – 20
Карпова Е. – 26
Картамишева Р.І. – 17
Католіков А. – 40
Качарян В.Л. – 14
Келлерман Г. – 26
Кирпичова Н. – 26
Кларин М.В. – 6
Кленицкая И. – 16
Климчик Л.А. – 32
Кобецький Р. – 17
Козлакова Г.О. – 20
Козлов В. – 28
Козловська І.М. – 5
Кокшарская Н. – 33
Колло Б. – 27
Комарова Е. – 39
Коменський Я. – 29
Кононко О. – 37
Корнетов Г. – 29

Захарова Н.М. – 22
Захарова О. – 33
Зверев А. – 40
Костюк О. – 26
Косякова И. – 32
Кравцова А. Ю. – 20
Кривченко О. – 17
Крохина И.М. – 8
Крупенин А.Л. – 8
Крюкова Д.Ф. – 32
Крюкова Е. – 27
Кузьминский М. – 29
Курганов С. – 22
Курилова О. – 32
Курочкина Л.Д. – 6
Кутейников С.Е. – 17
Кюлевинд Г. – 26

Лаврентьева Г. – 26
Лапенко М.И. – 16
Латишев Ю. – 17
Латишко Н.А. – 33
Лебедева В.П. – 32
Левкина И.С. – 12
Леонов Ю. – 29
Леонтьева О. – 39-40
Леонтьева Т.И. – 40
Лернер И.Я. – 32
Лефевр А. – 27
Лецких Л.А. – 34
Лисенкова С.М. – 15
Литвин Л.Н. – 30
Лісова С.В. – 12
Лобок О.М. – 25, 27-28
Лосевская Е. – 17
Львов М. – 20
Львовский В.А. – 34
Любашенко О. – 8

Мазур П. – 6
Макаров Ю. – 17
Макрідіна Л.О. – 6, 36
Маринченко А. – 16
Мартинова О.А. – 22
Мацюк В. – 17

Корякина Л.В. – 12
Космина М. – 10, 35
Косоножкин И. – 39
Меженко Ю.С. – 14
Мельник В.В. – 17
Менчинська Н. – 31
Мещанова Г. – 12
Микерова Г. – 22
Мирошниченко Н.П. – 14
Митник О.Я. – 6, 16
Михайлин С.И. – 20
Михайловский В. – 30
Михальчук Т. – 30
Момот Л.Л. – 13, 37
Монтессорі М. – 29-30
Мороз Г.С. – 24
Морозов С. – 22
Морозова С. – 19
Муришин Л.Н. – 32
Мухина Е. – 33
Муштакова Л.В. – 33

Назарова Т.С. – 6
Нестеренко А.А. – 36
Нечаева Н.В. – 33
Нечипоренко В.В. – 6
Николаева И. – 12
Николин М.М. – 9
Новоселецький М.Ю. – 6
Носаченко І.М. – 12

Огнева Л. – 36
Омеляненко Л. – 17
Осадчук Р.І. – 12

Палтишев М.М. – 6, 24
Парфенова Г.К. – 23
Паршаченко П. – 14
Пелтонен Э. – 26
Песталоцці І. – 29
Пижурин Н. – 24
Пинский А. – 25
Пинчик Т.Л. – 16
Пичугина Г. – 40
Подмазін С.І. – 37

Месрович М. – 15, 36-37
Помиткін Е. – 6
Попков В.А. – 16
Попов А. – 35
Поташник М. – 39
Прохорова Л.С. – 25
Пьячкова Л. – 30

Радельчук Г.І. – 19
Расулева М.А. – 19
Репкин В.В. – 34
Родионова О. – 16
Романовская З.И. – 33
Руденко И. – 14
Русаков А. – 34
Руссол В. – 6
Рибіна Л. – 15
Рязанова О. – 37

Савина Т.А. – 12
Савченко О. – 13
Садовский М. – 7
Самодрин А.П. – 7, 16
Сачкова В.Н. – 18
Сбруєва А.А. – 7
Свистунов С.В. – 7
Селевко Г.К. – 4, 7, 31, 32, 38
Селеменев С.В. – 23
Семенов А. – 20
Семенов С. – 7
Семерникова Р. – 29
Сенновский И.Б. – 18
Сенько Ю.В. – 9
Симонов В. – 37
Сиротенко Г.О. – 26, 27
Ситнікова Н. – 18
Слинкина Л. – 34
Смирнов А. – 20
Смирнова Г.Е. – 19
Совайленко В. – 17, 19
Соловейчик И. – 14
Співаковський О. – 20
Страунинг А. – 37
Стрюк К. – 30
Шарапова О.М. – 33

Поліщук О.І. – 6
Сумнительный К. – 30
Сухомлинська О. – 27

Тарасов Л.В. – 22-23
Татаринкова Т.В. – 13
Темкина А. – 13
Терегулов Ф.Ш. – 19
Тименко М.П. – 12
Тихонова А.Е. – 18
Ткаченко А.А. – 23
Ткачук В. – 20
Третяк О. – 20
Тубельський А. – 39

Удод О.А. – 20
Ульяницька Л.С. – 13
Унт И.Э. – 17
Усова Н.К. – 34
Ушинський К.Д. – 31

Фаусек Ю.И. – 30
Фокеева Л.Г. – 23
Френе С. – 25-27
Фридман Л. – 37
Фурман А.В. – 13, 18, 32

Харисов Ф.Ф. – 7
Хилтунен Е. – 30
Хлебнікова Т.М. – 7
Ходякова Г. – 21
Христосенко И. – 28
Хрулев Р.С. – 9

Целищева Н. – 23
Цукерман Г. – 34, 38

Чайкина Е.В. – 13
Чашанов М. – 7
Чернихович Є.М. – 37
Чуприкова Н.И. – 33
Чуракова Р. – 33

Шамова Т.И. – 18
Щепанівська В.Ф. – 18

Шарипова Е. – 24	Щербань П. – 13
Шаталов В.Ф. – 12-14	Щуркова Н. – 13
Шатохіна О.К. – 37	
Шевченко В. – 20	Якиляшек В.Й. – 13
Шейнина А. – 27	Якиманська І.С. – 16, 31, 37-38
Шелестова Л. – 37	Якименко С. – 7
Шеповальников А. – 24	Якуніна О. – 38
Шептун Ю. – 21	Ямбург Є. – 39
Шибаєва Л.В. – 13	Ямщикова Т.Д. – 34
Шпак В.І. – 6, 16	Ярмаш А. – 21
Шрагіна Л. – 15, 36-37	Ярошенко Н.К. – 13
Штайнер Р. – 25, 26	

ЗМІСТ

ВСТУП	
I РОЗДІЛ	
Інноваційні педагогічні технології – ефективний шлях вдосконалення і розвитку навчально-виховного процесу	
II РОЗДІЛ	
Педагогічні технології на основі особистісної орієнтації педагогічного процесу	
Педагогіка співробітництва	
Гуманно-особистісна технологія Ш.А. Амонашвілі	
Система Є.М. Ільїна: викладання літератури як предмета, що формує людину	
III РОЗДІЛ	
Педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів	
Ігрові технології	
Проблемне навчання	
Технологія інтенсифікації навчання на основі схемних і знакових моделей учбового матеріалу (В.Ф. Шаталов)	
IV РОЗДІЛ	
Педагогічні технології на основі ефективності управління та організації навчального процесу	
Технологія С.М. Лисенкової: перспективно-випереджальне навчання з використанням опорних схем при коментованому управлінні	
Технологія рівневої диференціації	
Технологія індивідуалізації навчання	
Технологія програмованого навчання (модульне навчання)	
Коллективний спосіб навчання (КСН) (технологія В.К. Дьяченка)	
Групові технології	
Комп'ютерні (нові інформаційні) технології навчання	
V РОЗДІЛ	
Педагогічні технології на основі дидактичного вдосконалення і	

реконструювання матеріалу	
VI РОЗДІЛ	
Педагогічні технології по окремих предметах	
Технологія раннього й інтенсивного навчання грамоти (М.О. Зайцев)	
VII РОЗДІЛ	
Альтернативні технології	
Вальдорфська педагогіка (Р. Штайнер)	
Технологія вільної праці (С. Френе)	
Технологія вірогіднісної освіти (О.М. Лобок)	
VIII РОЗДІЛ	
Природовідповідні технології	
Технологія саморозвитку (М. Монтесорі)	
IX РОЗДІЛ	
Технології розвиваючого навчання	
Загальні основи розвиваючого навчання	
Система розвиваючого навчання Л.В. Занкова	
Технологія розвиваючого навчання Д. Ельконіна-В. Давидова	
Системи розвиваючого навчання, спрямовані на розвиток творчих якостей особистості (І. Волков, І. Іванов)	
ТРВЗ – Теорія Рішення Винахідницьких Задач	
Особистісно-орієнтоване розвиваюче навчання (І.С. Якиманська)	
Технологія саморозвиваючого навчання (Г.К. Селевко)	
X РОЗДІЛ	
Педагогічні технології авторських шкіл	
Школа адаптуючої педагогіки (Є. Ямбург, Б. Брайде)	
Школа самовизначення (А. Тубельський)	
Школа-парк (М. Балабан)	
Агрошкола А. Католікова	
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	